

לשמוע קול תורה – מדרש בפרשה

פרשת במדבר

אין גדולה בפלטין של מלך

לאחר פקידת עם ישראל במדבר נמנים הלויים במניין נפרד, והתורה מפרטת את מניין ואת תפקידיהן של משפחות בני לוי, גרשון קהת ומררי, בנשיאת המשכן. בני קהת היו ממונים על נשיאת כלי הקודש במשכן, וכך מתארת התורה את תפקידו של אלעזר הכוהן:

"וּפְקִדְתָּ אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֹׁמֵן הַמֶּאֱזָר וּקְטֹרֶת הַסָּמִים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה פְּקִדְתָּ כָּל הַמִּשְׁכָּן וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבְכָלִי" (במדבר ד, טז).

הגמרא¹ מפרטת כיצד קיים אלעזר את כל המלאכות הללו:

"שמן המאור בימינו, וקטרת הסמים בשמאלו, ומנחת התמיד של יום תלויה בזרועו. שמן המשחה איכן היה נתון? רבי אבון בשם רבי אלעזר: כמין צלוחית קטנה היה לו באפונדתו".

הגמרא תמהה על אופיים של תפקידים אלו שניתנו לאלעזר, תפקידי סבלות שאינם ראויים לכאורה לאדם חשוב. שמא היה אלעזר אדם פשוט? אפשרות זו נשללת מייד, שכן כבר העידה התורה בפרשתנו שאלעזר היה הנשיא של כל נשיאי שבט לוי:

"אין תאמר שהיה קטן? אמר ר' יהושע בן לוי: כתיב [במדבר ג, לב] "ונשיא נשיאי הלוי אלעזר בן אהרן" – דוך דוכנים [נשיא הנשיאים] היה".

האומנם נשיא הנשיאים ראוי לבצע כאלה עבודות? עונה הגמרא:

"אלא שאין גדולה בפלטין של מלך".

פלטין של מלך הוא ארמון המלך. מי שעובד בארמון המלך אינו בורר את מטלותיו – וכל מלאכה נחשבת ראויה משום שהיא נעשית למען המלך. על אחת כמה וכמה בארמונו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא – שכל עבודה הנעשית בו במצוות הבורא מכבדת את עושיה, בלי תלות באופיה ובמהותה.

מכאן המקור לדברי השולחן ערוך שדן בדין של "זקן ואינה לפי כבודו". ההלכה פוטרת אדם מבוגר ומכובד מלפרוק או להטעין משא על בהמת חברו המתקשה לעשות זאת לבדו, אולם אם הוא חסיד הנוהג לפנים משורת הדין מותר לו לסייע בלי לחוש לכבודו:

"ואם היה חסיד ועושה לפנים משורת הדין, אפילו היה הנשיא הגדול וראה בהמת חבירו רובצת תחת משאה של תבן או של קנים וכיוצא בהם, פורק וטוען עמו" (שולחן ערוך חושן משפט רעב, ג).

אף שאין זו חובה, יש מצווה לסייע לזולת גם במחיר של פגיעה לכאורה בכבוד, שכן אין כבוד גדול יותר מלקיים את מצוות ה'.

שאל דוד בוצ'קו

¹ ירושלמי שבת פרק י הלכה ג, מובא בתורה תמימה על הפסוק.